

Türk Dili ; Ocak 1962 ; Sayı: 124.

TÜRK YAZARLARININ TANITILMASI

M. KIRKAĞAÇLI (Salâh Bursalı)

Şon yıllarda batılı çevrelerin Türk edebiyatına uzanmak istedikleri görülüyor. Yaşar Kemal'in *Ince Memet* romanının İngilizce ve Almancaya, Kemal Tahir'in *Köyün Kamburu*'nun Fransızcaya çevrilmesinden sonra, şimdi de Fakir Baykurt'un *Yılanların Öcü* romanının İngilizceye çevrilmekte olduğunu işitiyoruz.

Bu arada Abdülhak Şinasi Hisar'ın *Fahim Bey ve Biz*'i Benjamen De Siyaves tarafından, Yunus Emre'nin şiirleri de Burhan Toprak ve Yves Régnier tarafından Fransızcaya çevrilmiştir. Sait Faik'in seçme hikâyeleri de halen Sabri Esat Siyavuşgil tarafından Fransızcaya aktarılmaktadır. Bunlara bir de Samim Kocagöz'ün Reşat Nuri Darago tarafından Fransızcaya çevrilen kimi hikâyeleri katılabilir. Fakat bu sonuncular henüz kitap haline gelmiş değildir. Buna karşılık Suut Kemal Yetkin'in *L'Architecture Turque en Turquie* (Türkiye'de Türk Mimarisi) adlı eseri *Maisonneve et Larose* Yayınevi tarafından, bugünlerde Paris'te yayımlanmış olmaktadır.

Bunlardan başka, kimi yabancı edebiyat dergileri de, Türk Edebiyatını tanıtmak amacıyla özel sayılar düzenlemektedir. Bunların başında, geçen yıl Amerika'da, New Jersey'de yayımlanan *The Literary Review* dergisinin (Winter 1960-1961, Volume: 4, Number: 2) Türk Edebiyatı Özel Sayısı anılabilir. Bu özel sayıda Sait Faik, Samim Kocagöz, Oktay Akbal, Vüs'at O. Bener, Orhan Hançerlioğlu, Orhan Kemal, Tahsin Yücel, Aziz Nesin ve Yaşar Kemal'in hikâyeleri ile Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Necatigil, Orhan Veli, Asâf Halet Çelebi, Oktay Rifat, Salâh Bursalı, Cahit Sıtkı, Ziya Osman, Melih Cevdet, Necati Cumalı, Metin Eloğlu, Rifat Ilgaz, İlhan Berk, Sabahattin Kudret, Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya, Ülkü Tamer, Kemal Özer, Ece Ayhan, Özdemir Asaf ve Attilâ İlhan'ın şiirleri yer almıştır.

Geçtiğimiz ay içinde Fransa'da yayımlanan bir kitap da (*) Türk estetikçilerinin Fransa'da izlenmekte oluşu bakımından ayrı bir önem taşıyor. Tanınmış Fransız estetikçisi Raymond Bayer'in yazdığı *Yirminci Yüzyıl Dünya Estetiği* adındaki bu kitap 33 memleketteki estetik görüşler üzerinde duruyor. Dikkati çeken bir nokta, Türkiye'nin, İngiltere, Almanya, Fransa, Rusya, Birleşik Amerika, İtalya'dan sonra kendilerine en çok sayfa ayrılan memleketlerden biri oluşudur.

Raymond Bayer *Türkiye* bölümüne estetiğin Türkiye'de yepyeni bir bilim olduğunu söylemekle giriyor. Halit Ziya Uşaklıgil'in 1897 yılında ilk estetik kürsü-

* Raymond Bayer — *L'Esthétique Mondiale Au XX. Siècle*. Presses Universitaires De France, 238 sayfa. 12 NF.

sımsıkı benimsiyen düzenlerde bile, ortak yönelişin ötesine geçenler, «başkaları için yaşamının tadını çıkar» anlar az değil. Köpeği ısırın insan kolaylığıyla gazete konusu olmaları da çok ilginç. Anamlarla oynamakta aşırı gitmiyorsak, bu birbirine karşı iki terim — «özgecilik» ile «bencilik» — bir noktada gerçekten böyle çakışıyorsa, şöyle demeliyiz: Hayattan kişisel bir tat almanın, ben'in uşaklığını etmenin en saygıdeğer, en övülesi yolu özgecilik.

(Yazarımı tepeteklak edip okumak alışkanlığını geliştiren bir iki anlayışlı kişi bu sözlerimi de Ortaçağ düzenine özlem diye alırlar mı dersiniz!)

sünün başında bulunduğunu belirttikten sonra, *Revue d'Esthétique* dergisinde (temmuz-eylül 1957) yayımlanan Suut Kemal Yetkin'in bir yazısına dayanarak Türkiye'deki başlıca estetik kuramlarının büyük edebiyat akımları içinde aranması gerektiğini ortaya koyuyor. Yazar, daha sonra, Divan Edebiyatı yerine geçen Tanzimat Edebiyatının XVIII. yüzyıl Fransız yazarlarının etkisinde kaldıkları üzerinde de duruyor ve Servetifünun Edebiyatının romanda gerçekçi Fransız romanını, şiirde ise *Parnasse* okulunu izlediklerini de söyledikten sonra Taine'in **Sanat Felsefesi** (*La Philosophie De L'Art*) adlı kitabındaki düşünceleri Türkiye'de ilk kez yayanın Hüseyin Cahit Yalçın olduğunu açıklıyor.

Yazar, *Servetifünun* dergisinin, Ahmet Haşim'in önderlik ettiği simbolist okulunun yazılarını da sayfalarında topladığını belirttikten sonra, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Türk Edebiyatının, Fransada olduğu gibi, iki yolda ilerlediğini söylüyor ve bunlardan birinin **katkısız sanat**, ötekinin de **güdümlü sanat** olduğunu ekliyor.

Raymond Bayer, Türkiye'deki başlıca estetik kitaplarının Baltacıoğlu ile Suut Kemal Yetkin tarafından yazıldığını da söyledikten sonra Baltacıoğlu üzerinde duruyor ve onun eğitim, felsefe, sanat, ahlâk, toplumbilim üzerinde de kitaplar yazdığını anlatıyor.

R. Bayer, daha sonra, Yetkin'in estetik görüşünü inceliyor. Yetkin'in estetiğe ait başlıca düşüncelerinin **Sanat Meseleleri** adlı kitabında topladığını belirtiyor ve diyor ki: «Yetkin, sanatın kaynağı ile sanat eseri arasında bir muvazilik kurmakta ve sanatın insandaki estetik duyguya dayanan yaratma ihtiyacından doğduğu sonucunu çıkarmaktadır. Yetkin'e göre estetik sorun, yaratma sorununun ta kendisidir. Estetiğin ne olduğunu ahlâk için, Yetkin'e göre, anılara başvurmak, yazarların günlüklerini karıştırmak, büyük sanatçıların özel mektuplarını okumak gerekir. Bu belgeler, yaratma işinin sanatçı için bir yaşama zorunluluğundan doğduğunu gösterir.»

R. Bayer, daha sonra, Yetkin'in «konunun yazarı bulduğunu, yazarın konuyu aramadığını» ortaya koyan düşüncesi üzerinde de duruyor ve Dublin'de Uluslararası Sanat Eleştiricileri Kongresinde **Bugünün Plâstik Sanatlarında Konu ve Temalar** adında bir bildiri vermiş olan Yetkin'in şu sözlerini de aktarıyor: «Kendi içinden gelen sesi dinliyen ve ona kendi tekniğini uyguluyan sanatçı ancak yüzyıllara kalır.»

Yazar, en son, Salâh Birsel'in **Şiirin İlkeleri** adlı kitabı üzerinde de duruyor. Şairin fantasmagorik şiirler üzerine yazdığı ilkeyi anıyor ve Birsel'in şiirin konusu ve anlamı üzerine düşüncelerini de belirttikten sonra şu ilkeyi yazısının içine alıyor: «Bir şiir yalnız, o şiire giren değil, bir de girmiyen kelimelerden meydana gelir.. Bir şiirin güzelliği kendi dışında bıraktığı kelimelerin sayısıyla doğru orantılıdır.»

Nedir, bütün bu kitaplar, bu çeviriler, bu dergiler Türk Edebiyat ve Sanatının yeteri kadar dışarıya duyurulmasına elverişli değildir. Bu tanıtma işinde bizlere, daha çok da Millî Eğitim Bakanlığına, ya da Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığına pek çok iş düşmektedir. Kanımızca Türkiye'nin dışarda saygı toplaması, daha çok edebiyatının dışarda tanınmasına bağlıdır. Çünkü bir edebiyat eserinin yapacağı propagandayı hiçbir yazı, hiçbir insan, hiçbir Bakanlık sağlayamaz.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerde İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTBIO0200602